

Annotation

R. P. Mudrak

THE DEVELOPMENT OF THE STORAGE INFRASTRUCTURE OF GRAIN INDUSTRY AS A KEY CONDITION OF FULL VALUE OPERATING OF THE NATIONAL FOOD MARKET

To ensure the full value operating of the national food market the maximum allowable amount of food exports should be determined in advance. Especially it is devoted to grain, which is the basis of food security.

International recognition was ginner to the theory of the balance of export of food products, this export in each individual case shall not exceed 50% of its domestic production. If the score exceeds the given rate the government loses control of the processes occurring at the national food market. Primary the state help of the is required by agricultural producers of those regions where the shortage of capacity of warehouses for grain is higher than 50% of gross harvest of grain and legumes. The average cost of building of a warehouse for grain (elevator) on January 1, 2014 was about 1000 UAH per 1 ton of stored grain. Thus, if the size of warehouses for grain must achieve their deficit of no more than 50% of the crop in the region and is within 3.995 million tons, the amount of the estimated costs will be approximately 3.9 billion UAH.

Conclusions. *To ensure the proper functioning of the national food market a balanced governance of food flows. Must be provided this confirms the experience of the developed countries. To achieve this goal it is necessary to accelerate the development of industrial infrastructure for agricultural producers. This can be achieved primarily through the construction of certified warehouses for grain. This will allow grain trade for the marketing year more efficiently, to increase the effectiveness of public records movement of grain production of the country, and expand the domestic market of feed for cattle breeding.*

Key words: *food market, grain production, food balance, exports, warehouses for grain, budgetary support.*

УДК 336.77: 330.567.22 (477)

ТЕНДЕНЦІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ СПОЖИВЧОГО КРЕДИТУВАННЯ В УКРАЇНІ

**К. М. Мельник, кандидат економічних наук
Уманський національний університет садівництва**

У статті досліджено сучасний стан і практику банківського споживчого кредитування в Україні, виявлено основні проблеми, що стримують його розвиток, обґрунтовано напрями подальшого розвитку на снові вдосконалення нормативної бази та діяльності банків щодо формування необхідних ресурсів для споживчого кредитування та зниження рівнів ризику у сфері кредитування домашніх господарств.

Ключові слова: *споживчий кредит, іпотечний кредит, фізичні особи, облікова ставка, процентна ставка, проблемна заборгованість.*

Основною проблемою споживчого кредитування сьогодення є обмежені можливості залучення фінансових ресурсів як із внутрішніх, так і з зовнішніх джерел. Це спричиняє дефіцит фінансових ресурсів банків для здійснення кредитних операцій, змушує позичати кошти на зовнішньому та міжбанківському ринках; залучати кошти населення, підвищувати відсотки по депозитах, що в

результаті призводить до подорожчання споживчих кредитів через зростання відсоткової ставки.

Вивченню питань споживчих кредитів присвячені праці А. М. Герасимовича, О. В. Васюренко, В.В. Гончаренко, О.Т. Євтуха, В.Д. Лагутіна, А.М. Мороза, М.Д. Олексієнка, М. І. Савлука, В.Т. Сусіденка та багатьох інших. Віддаючи належне напрацюванням українських вчених, слід зазначити, що мінливість фінансово-економічного середовища країни та чинників, що його зумовлюють, в тому числі і у банківському секторі, залишає велике поле для подальшого дослідження сфери банківського споживчого кредитування.

Метою дослідження є аналіз ринку споживчого кредитування України, визначення основних проблем, що перешкоджають його розвитку та шляхів їх вирішення.

Методика досліджень. Теоретичною та методологічною базою дослідження послужили наукові праці вітчизняних та зарубіжних вчених-економістів та фахівців-практиків у сфері споживчого кредитування. У статті використано такі наукові методи як: абстрактно-логічний, емпіричний (узагальнення та порівняння), рядів динаміки, а також системного підходу до рішення проблем.

Результати досліджень. Протягом останніх років в Україні процес споживчого кредитування перебуває на етапі відновлення. З одного боку, рівень попиту на позикові фінансові ресурси з боку громадян зростає, а з іншого – таке характерно і для їх пропозиції банківськими фінансово-кредитними установами. Банки постійно пропонують своїм клієнтам різні види кредитів. Відбувається постійне впровадження нових видів банківських продуктів та способів їх надання.

Розвинена система реалізації торговельними підприємствами товарів на виплату сприяє не тільки більш повному задоволенню потреб населення в існуючих товарах народного споживання, але й створює умови для формування нових потреб, що в кінцевому підсумку позначається на зростанні суспільного виробництва.

Основними правилами споживчого кредиту і як зробити його вигідним є наступні:

- необхідні документи: паспорт та ідентифікаційний код;
- мінімальний вік позичальника – 21 рік, якщо менше, то потрібен поручитель;
- два стаціонарні телефони (робочий, де можуть підтвердити те, що ви співробітник компанії, і домашній або ж телефон родичів);
- бажаний перший внесок (аванс). Чим він більший, тим менше доведеться переплачувати банку;
- промониторити ціновий діапазон покупки (в одному магазині може бути висока ціна покупки, а в іншому – нижча, але кредитна пропозиція може бути абсолютно не вигідною для позичальника і, тому, необхідно зважити два варіанта покупки);
- чим менший термін, тим менше потрібно буде переплачувати;
- обирати необхідно кредитний продукт, у якому є річна відсоткова ставка, а не щомісячні комісії;
- можливість дострокового погашення кредиту без будь-яких штрафів, санкцій та інших комісій [7].

Вивчення стану та тенденцій розвитку ринку банківських послуг в Україні дає підстави стверджувати, що до початку нинішньої світової фінансової кризи для нього були характерні високі темпи зростання кількості фінансових установ, вартості їх активів, попиту на їх послуги з боку споживачів. При цьому ринок банківських послуг як найбільш потужний сегмент фінансового ринку зростав швидшими темпами порівняно з рештою складових ринку послуг. Аналіз ситуації в

Україні засвідчує, що зменшення прибутковості вітчизняних банків розпочалося у жовтні 2008 р. з розгортанням світової фінансової кризи і вже на початок грудня 2009 р. банківська система України вперше за останнє десятиріччя показала негативний результат, а збитки сягнули 27,63 млрд. грн.

Сучасний стан споживчого ринку характеризується від'ємною тенденцією розвитку кредитування фізичних осіб в 2008 – 2013 рр. (табл.1).

1. Структура кредитних вкладень банківськими установами домашнім господарствам за цільовим спрямуванням, млн. грн

Показник	2008 р.	2009 р.	2010 р.	2011 р.	2012р.	2013 р.
Всього надано кредитів банківськими установами	280490	241249	209538	201224	187629	193529
Споживчі кредити	186088	137113	122942	126067	125011	137346
Частка у структурі, %	66,34	56,83	58,67	62,65	66,63	70,97
Кредити на придбання, будівництво та реконструкцію заборгованості	88 352	98 792	81 953	70 489	58 427	51 447
Частка у структурі, %	31,50	40,95	39,11	35,03	31,14	26,58
Інші кредити	6 050	5 343	4 643	4 668	4 191	4 736
Частка у структурі, %	2,16	2,21	2,22	2,32	2,23	2,45

Джерело: складено на основі даних НБУ [1]

Аналізуючи таблицю, важливо підкреслити зменшення обсягів кредитів, наданих сектору домогосподарств. Так, протягом 2008 – 2013 рр. їх сума зменшилась на 86 961млн. грн та становила на 31.12.2013 р. — 193 529 млн. грн, що на 31% менше рівня 2008 р., проте на 3,14% більше рівня 2012 р. Така тенденція спричинена нестабільністю фінансового стану даних позичальників та високим рівнем проблемної заборгованості. Однак, необхідно відмітити, що з 2010 р. відбувається поступове зростання обсягів споживчих кредитів і їх частка у загальній структурі зростає – від 58,8% у 2010 р. до 70,9% на кінець 2013 р.

Водночас спостерігалось зменшення частки кредитів на придбання, будівництво та реконструкцію нерухомості відповідно з 41% у 2009 р. до 26,6,0% у 2013 р.

На зниження кредитної активності вплинули уповільнення темпів зростання ресурсної бази банківських установ через ускладнення умов доступу до зовнішніх джерел фінансування, погіршення кредитоспроможності позичальників та необхідність виконання вимог НБУ, направлених на стабілізацію ситуації на грошово-кредитному ринку.

Кредитування сектору домогосподарств здійснювалося на довгий строк (рис. 1). Необхідно відмітити, що найбільшим попитом користуються кредити терміном більше 5-ти років. Залишки за цими кредитами протягом 2008- 2013 років зменшилися на 96 972,5 млн. грн або на 53,2%. Водночас їх частка залишилася найбільшою у структурі і становила 44,1% – у 2013 році. Залишки за кредитами терміном до 1-го року збільшилися за 2008 – 2013 рр. на 27 387,3 млн. грн, або на 98,6%. Також зростає їх частка на 18,6 п.п.

Досліджуючи валюту, в якій надавалися кредити домашнім господарствам протягом 2008 – 2013 рр., необхідно відмітити про перевагу іноземної валюти за виключенням останніх 2012 -2013 рр. (табл. 2).

Обсяги кредитування в іноземній валюті до 01.01. 2012 р. зростали випереджаючими темпами порівняно з кредитуванням в національній валюті.

Починаючи з 2012 р. тенденція змінилася на протилежну. Відбулось помітне зниження темпів спаду кредитних вкладень в іноземній валюті, що було зумовлено підвищенням курсу гривні до іноземних валют. Темп спаду за 2013 р. був найбільшим з часу запровадження заборони споживчого кредитування в іноземній валюті і становив 70,4% до 2011 р.

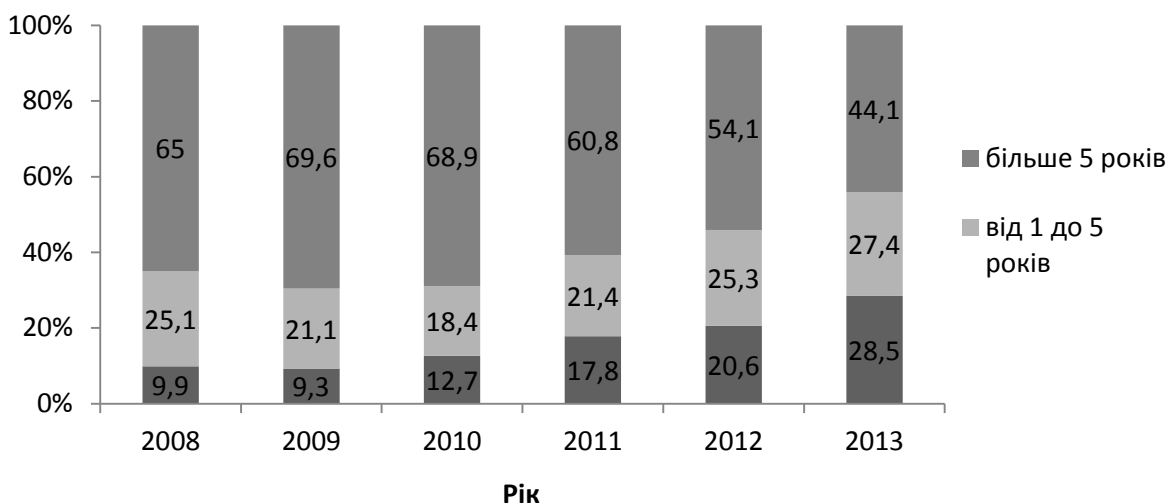


Рис. 1 Структура кредитів сектору домашніх господарств за строками надання [1]

2. Кредити, надані домашнім господарствам за цільовим спрямуванням у розрізі валют, млн. грн

Рік	Усього	Гривня	Долар США	Євро	Російський рубль	Інші валюти
Споживчі кредити						
2008	186 088	66 693	113 773	3 708	–	1 915
2009	137 113	52 190	80 906	2 549	–	1 468
2010	122 942	52 478	67 033	1 873	–	1 557
2011	123 192	71 091	52 602	1 573	2	924
2012	125 011	85 384	37 751	1 181	2	693
2013	137 346	108 224	27 657	939	1	525
Іпотечні кредити						
2008	88 352	8 847	76 304	1 298	–	2 173
2009	98 792	11 632	83 086	1 548	–	2 529
2010	81 953	9 841	69 054	1 090	–	1 967
2011	70 447	12 503	55 694	881	2	1 368
2012	58 427	14 243	42 318	778	2	1 086
2013	51 447	13 685	36 040	736	1	984
Інші кредити						
2008	6 050	3 282	2 443	297	1	27
2009	5 343	2 847	2 159	311	1	26
2010	4 643	2 439	2 051	125	1	28
2011	4 585	3 081	1 402	90	–	12
2012	4 191	3 063	1 016	101	–	11
2013	4 736	3 772	852	104	–	8

Джерело: складено на основі даних НБУ [1]

Отже, динаміка банківського кредитування в 2013 році супроводжувалася нівелюванням валютних диспропорцій, накопичених напередодні кризи 2008 року.

Протягом 2013 року обсяг та частка простроченої заборгованості за наданими кредитами зменшилася на 1,9 млрд. грн, або на 2,6% – до 70,6 млрд. грн, що становило 7,7% від кредитних операцій[5]. Зменшення в 2013 році частки простроченої заборгованості відбулось як за рахунок збільшення клієнтського кредитного портфеля, так і внаслідок часткового списання.

На сьогодні існують споживчі кредити двох груп: беззаставні споживчі кредити (кредити готівкою, кредити на придбання товарів, кредитні картки) і споживчі кредити товарів, що видаються під заставу (автокредити, іпотечні кредити). Перші – найбільш доступні для масового сегменту і тому користуються найбільшим попитом у населення.

Важливим аспектом аналізу тенденцій, що мають місце на ринку споживчого кредитування, є вивчення динаміки процентних ставок як міри вартості кредитних коштів.

Динаміку зміни процентних ставок за споживчими та іпотечними кредитами за 2009 – 2013 роки можна простежити в таблиці 3.

3. Процентні ставки за кредитами, надані домашнім господарствам за цільовим спрямуванням, %

Рік	Споживчі кредити			Іпотечні кредити, надані на придбання, будівництво та реконструкцію нерухомості		
	гривня	долар	євро	гривня	долар	євро
2009	24,0	16,3	18,1	20,6	13,3	12,4
2010	27,4	13,5	19,0	19,3	11,9	13,2
2011	28,8	13,2	14,7	16,4	9,3	12,4
2012	29,0	12,6	11,0	17,1	11,1	11,0
2013	28,5	12,7	19,5	18,5	13,0	12,7
2014 січень	27,9	15,6	31,4	18,9	13,9	–
2014 лютий	30,0	19,3	25,5	19,2	11,6	–
2014 травень	27,6	14,9	13,2	18,6	9,06	13,8
2014 липень	23,93	19,6	31,3	17,7	4,7	1,0

Джерело: складено на основі даних НБУ [1]

Ставки за іпотечними кредитами знаходяться у діапазоні 18 – 20%, за споживчими кредитами – 28 – 30%. За автокредитами ставки, в основному, залежать від терміну кредитування, розміру початкового внеску, партнерської програми.

Через широкий спектр відсоткових ставок на роздрібні продукти банкіри радять клієнтам ретельно обирати продукт і рахувати загальні витрати, а не тільки розмір ставки.

Досить розповсюдженою практикою є співпраця банків із роздрібними мережами і пропозиції придбати товари у кредит під 0%. Подібні позики найчастіше використовують у супермаркетах електронної та побутової техніки. Ці кредити дуже вигідні для клієнтів так, як вони не переплачують за товар. Дохідність за таким кредитом банку компенсують безпосередньо мережі побутової чи електронної техніки, які є партнерами, за такою пропозицією і зі свого боку зацікавлені у збільшенні обсягів продажів. Найбільш активну маркетингову діяльність з просування кредитів на товари в торгових точках проводять Дельта Банк, ПриватБанк, Банк Русский Стандарт, Альфа-Банк, Банк Ренесанс Капітал, УкрСиббанк.

Найбільш інтенсивно в 2013 році розвивався сегмент споживчого беззаставного кредитування. За минулий рік значно збільшилася як кількість учасників цього ринку, так і кількість кредитних програм усередині кожного з них.

За даними компанії «Простобанк Консалтинг», за 2013 рік число банків, що пропонують позики готівкою з числа 50-ти лідерів за активами зросла з 25-ти до 32-х. При цьому кількість кредитних програм майже подвоїлася: зі 122-х пропозицій на початку 2013 року до кінця грудня 2013 року вона зросла до 222-х.

Ставки за споживчими кредитами змінювалися наступним чином. Середня реальна вартість беззаставних кредитів зростала до кінця липня-2013 року, після чого впала і в кінці листопада 2013 року знову почала зростати. В результаті, за даними компанії «Простобанк Консалтинг», кредити готівкою строком на рік вийшли приблизно на ту ж реальну ставку, що і на початку 2013 року. А трирічні позики подорожчали в середньому на півтора процентних пункти (з 60% до 61,3%).

Кредити готівкою під заставу нерухомості або авто в середньому по ринку подешевшали за 2013 рік на 2,2 – 3,1 п.п. в залежності від терміну. Але найбільше подешевшали позики на товари: середні реальні ставки за ними впали за 2013 рік на 5 – 9 п.п., в залежності від терміну кредиту (з 61,3% до 55,3%) [4].

На сьогоднішній день існує досить широкий спектр банківських продуктів зі споживчого кредитування, як на світовому ринку так і на ринку України. Перспективи роботи банків із населенням в Україні значні, особливо швидкими темпами розвиваються банківські кредитні продукти з використанням новітніх технологій, наприклад таких, як кредитні картки.

Особливістю сучасного розвитку споживчого кредиту є зростання обсягів використання банківських кредитних карток. Згідно даних Незалежної асоціації українських банків, в Україні 41,4 мільйони власників банківських платіжних карток. Українці мають на руках понад 65 мільйонів карт, з яких активними (тобто такими, якими користуються хоча б раз у три місяці) є дещо більше половини – 34,821 мільйона. Серед карток, що лежать в наших гаманцях, тільки кожна п'ята (6,9 мільйона) – кредитна[5].

Найбільшим попитом серед населення користується кредитування на купівлю житла. Проте, обсяг іпотечних кредитів, наданих фізичним особам протягом I півріччя 2014 року зменшився на 2,63% проти аналогічного періоду 2013 року. В цілому, низький ріст розвитку іпотечного кредитування в Україні обумовлений низькими темпами будівельної галузі, а також низьким платоспроможним попитом населення на довгострокове кредитування.

На нашу думку, для стабільного відновлення іпотечного ринку необхідні фінансові вливання, а бажаючих вкладати свої кошти не так-то і багато. Вітчизняні банки готові надавати кредити під житло у розмірі 25 – 30%, а сума першого внеску має становити не менше 20 – 25% вартості житла[3]. Банки продовжують аналізувати можливість участі у програмі уряду щодо забезпечення житлом певних категорій громадян, однак для того, щоб така співпраця набрала обертів, на нашу думку, потрібен час.

Проведений аналіз динаміки споживчого кредитування в Україні дає змогу окреслити основні проблеми, що стримують активну діяльність банків у цій сфері. До них можна віднести:

- незадовільний рівень якості сукупного кредитного портфеля банків, викликаний зростанням частки простроченої заборгованості за останні роки;
- високий рівень ставок за споживчими кредитами порівняно із обліковою ставкою НБУ;

- розрив строків залучення банками на міжнародному ринку короткострокових кредитів та розміщених ними коштів на довгостроковій основі серед населення[8].

Окрім зазначених проблем, існує ціла низка об'єктивних факторів, що перешкоджають розвитку споживчого кредитування в Україні, а саме:

- порівняно високий рівень вартості розробки та впровадження нових видів послуг;
- недостатньо розвинута ринкова інфраструктура філій та представництв та низький рівень якості кредитних продуктів, що пропонуються;
- невисокий рівень доходів більшої частини населення, що не дає змоги банкам активно застосовувати повноцінні депозитні стратегії для фізичних осіб, унаслідок чого банки не мають можливості реалізовувати власний кредитний потенціал на ринку роздрібного кредитування.

Отже, для підвищення ефективності споживчого кредитування в Україні, слід вирішити наступні завдання:

- використовувати комплексні методики оцінки кредитоспроможності позичальника – фізичної особи (це знизить привабливість деяких кредитних програм, проте зменшить кредитний ризик);
- створити та забезпечити функціонування загальнодержавного бюро кредитних історій;
- створити регіональні рейтингові агентства, які б концентрували інформацію про всіх потенційних позичальників[2];
- банкам сформувати резерви у необхідних обсягах для покриття ризиків проблемної заборгованості;
- використовувати в усіх банківських установах колегіального методу авторизації кредиту, який забезпечує більш детальний контроль за наданням кредитів;
- приділяти достатньо уваги питанням попередньої оцінки майна, що приймається у заставу, для чого необхідно розглядати можливість створення спеціальних відділів та налагодження співробітництва зі спеціалізованими товариствами з оцінки майна та агентствами нерухомості[6];
- проводити маркетингові дослідження банків з метою вияву потреб населення в нових видах кредитів.

Висновки. Підсумовуючи, можна констатувати, що споживче кредитування в Україні перебуває в активній фазі відновлення, збільшується кількість кредитних продуктів, які пропонують банки. Проте, українська банківська система не є досконалою, має місце неврегульованість діяльності комерційних банків чинним законодавством, тому налагодження справ у сфері споживчого кредитування при ефективній реалізації окреслених вище напрямів і буде сприяти розвитку всієї банківської системи. На мікрорівні – це застосування банками нових перспективних послуг, а на макрорівні – стабільність національної валюти, прогнозованість показників інфляції та надійний контроль за динамікою обмінного курсу.

Для перспектив подальших досліджень актуальним є вдосконалення механізму банківського споживчого кредитування та розвиток моделей оцінки ризиків для різних учасників споживчих проектів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Кредити та депозити домашніх господарств [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.bank.gov.ua/files/3.3-Loans.xls>

2. Куценко О. Споживче кредитування в Україні: огляд ринку та практики 2011р.: Проект USAID «Розвиток фінансового сектору» (FINREP)/ О.Куценко//[Електронний Ресурс]/ Режим доступу: <http://www.twirpx.com>.
3. Обмеження на кредитування у валюті позитивно вплинули на якість активів банків – S&P. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://economics.unian.net/ukr/detail/142757>.
4. Огляд ринку кредитування фізичних осіб за 2013 рік [Електронний ресурс]. — Режим доступу http://ua.prostobank.ua/spozhivchi_krediti/statti/oglyad_rinku_kredituvannya_fizichnih_osib_za_2013_rik.
5. Річний звіт НБУ за 2013 рік [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.bank.gov.ua/doccatalog/document?id=8253030>.
6. Стратегія розвитку фінансового сектора України до 2015 року. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://ufin.com.ua/koncersia/002.doc>.
7. Українець О. Споживчий кредит: хто сьогодні готовий кредитувати пересічного українця. Частина III / О. Українець // Все про бухгалтерський облік. — 2012. — №51. — С. 42 – 43.
8. Чиж Н.М. Сучасний стан банківського кредитування в Україні / Н.М.Чиж // Економічний форум. — 2011. — №2. — С. 9 – 15.

Одержано 29.09.2014

Аннотація

К. М. Мельник

ТЕНДЕНЦИИ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ ПОТРЕБИТЕЛЬСКОГО КРЕДИТОВАНИЯ В УКРАИНЕ

Потребительское кредитование самый доступный вид кредитования, которое выступает стимулирующим фактором развития экономики Украины.

Целью исследования является анализ рынка потребительского кредитования Украины, определения основных проблем, которые препятствуют его развитию и путей их решения.

В статье использованы такие научные методы как: абстрактно логический, эмпирический (обобщение и сравнение), рядов динамики, а также системного подхода к решению проблем.

Результаты исследований. В течение последних лет в Украине процесс потребительского кредитования находится на этапе возобновления. Происходит постоянное внедрение новых видов банковских продуктов и способов их предоставления.

Изучение состояния и тенденций развития рынка банковских услуг в Украине дает основания утверждать, что к началу нынешнего мирового финансового кризиса для него были характерны высокие темпы роста количества финансовых учреждений, стоимости их активов, спроса, на их услуги со стороны потребителей. Однако, современное состояние потребительского рынка характеризуется отрицательной тенденцией развития кредитования физических лиц. Уменьшение объемов кредитов, предоставленных сектору домохозяйств, в течение 2008 – 2013 гг. на 86 961млн. грн, вызвана нестабильностью финансового состояния данных заемщиков и высоким уровнем проблемной задолженности.

Объемы кредитования в иностранной валюте в до 01.01. 2012 г. росли опережающими темпами в сравнении с кредитованием в национальной валюте. Начиная из 2012 г. тенденция изменилась на противоположную. Состоялось заметное снижение темпов спада кредитных вложений в иностранной валюте, что было предопределено повышением курса гривни до иностранных валют.

Для повышения эффективности потребительского кредитования в Украине банкам следует использовать комплексные методики оценки кредитоспособности заемщика – физического лица, создать региональные рейтинговые агентства, которые бы

концентрировали информацию обо всех потенциальных заемщиках, сформировать резервы в необходимых объемах для покрытия рисков проблемной задолженности, использовать во всех банковских учреждениях коллегиального метода авторизации кредита, который обеспечивает более детальный контроль за предоставлением кредитов.

Ключевые слова: потребительский кредит, ипотечный кредит, физические лица, учетная ставка, процентная ставка, проблемная задолженность.

Annotation

K. M. Melnyk

TENDENCIES AND PROSPECTS OF CONSUMER LENDING DEVELOPMENT IN UKRAINE

The consumer lending is the most accessible type of crediting which is a stimulant factor of development of economy of Ukraine.

The purpose of research is analysis of consumer lending market of Ukraine, determination of basic problems that prevent its development and ways of their solution.

In the article such scientific methods are used: abstract-logical, empiric (generalization and comparison), series of dynamics and also system approach to the problems decision.

Research results. During the last years in Ukraine, the process of consumer lending is on the stage of renewal. There is permanent introduction of new types of bank products and methods of their grant.

The study of state and progress tendencies of bank services market in Ukraine gives grounds to assert that to the beginning of world financial crisis, high rates of increase of amount of financial institutions, cost of their assets, demand on their services were typical for it. However, a modern condition of consumer market is characterized by the negative progress trend of lending development of private persons. Reduction in lending given to the sector of farms, during 2008 – 2013 on 86 961 million UAH, caused by instability of the financial state of borrowers and high level of problem debt.

Lending in foreign currency until 01.01.2012 grew with priority rates comparing to lending in national currency. Beginning from 2012 the tendency was changed on opposite. The noticeable decline of increment of decrease of credit exposure took place in foreign currency, that was predefined by the appreciation of currency of UAH to foreign currencies.

For the increase of the consumer lending efficiency in Ukraine, banks are necessary to use complex methodologies of borrower solvency estimation – private person, to create regional rating agencies that would concentrate information about all potential borrowers, to form backlogs in sufficient volumes for pooling risks of troubled debt, to use in all bank institutions collective method of credit authorizing that provides more detailed control of lending.

Key words: consumer loan, mortgage loan, private persons, discount rate, interest rate, troubled debt.